تجارب دانشجویان پرستاری و مامایی درباره اثربخشی استفاده از پاورپوینت در تدریس

محسن ادیب حاج‌باقری *

چکیده

مقدمه: گزارش مطالعات انجام شده در مورد کاربرد پاورپوینت در تدریس نتایج متفاوتی داشته اشت. با توجه به تناقضات موجود، این تحقیق با هدف بررسی تجارب و نظرات دانشجویان پرستاری و مامایی درباره کاربرد پاورپوینت توسط مدرسان انجام شد.

روش‌ها: مطالعه کیفی با استفاده از شش مصاحبه فردی و دو جلسه بحث گروهی با ۱۲ دانشجو در دانشکده پرستاری و مامایی کاشان انجام شد. در هر جلسه دانشجویان تجارب و نظرات خود را در زمینه نحوه استفاده اساتید از پاورپوینت و نیز میزان تأثیر این روش بر یادگیری خود، بیان می‌کردند. محتوای جلسات ضبط و سپس کلمه به کلمه پیاده شد و به روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: داده‌ها در دو طبقه با عنوان «ماهیت پاورپوینت» و «فرهنگ استفاده از پاورپوینت» قرار گرفت. طبقه دوم دربردارنده زیر طبقات «استفاده صحیح»، «استفاده نامناسب» و «عوارض استفاده نامناسب» بود. شرکت‌کنندگان در تحقیق، پاورپوینت را یک ابزار آموزشی می‌دانستند که می‌تواند به صورت درست یا غلط استفاده شود. از نظر آنها، «استفاده صحیح» دربردارنده کاربرد هدفمند پاورپوینت در تلفیق با سایر روش‌های تدریس و در راستای تفهیم مطالب، و در مقابل، «استفاده نامناسب» دربردارنده زیاد بودن سرعت ارائه، استفاده افراطی و نمایش اسلایدهایی با ساختار و محتوای نامناسب و بدون توجه به یادگیری فراگیران بود. این شیوه باعث ایجاد خستگی، پرت شدن حواس و بی‌توجه دانشجو به درس، فقدان فرصت تفکر و نیز کاهش تعامل استاد و دانشجو می‌شد.

نتیجه‌گیری: اگرچه استفاده مناسب و بجا از پاورپوینت می‌تواند به جذابیت تدریس و بهبود یادگیری کمک کند، اما استفاده افراطی و نامطلوب اساتید از آن، عملاً باعث کاهش تعامل دانشجو با درس و مدرس، و دلزدگی دانشجویان از این ابزار آموزشی شده است.

واژه‌های کلیدی: تجارب، دانشجویان، اثربخشی، پاورپوینت، تدریس، نظرات.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / تابستان ۱۳۸۹؛ ۱۰(۲): ۱۱۱ تا ۱۲۳.

مقدمه

نحوه تدریس و نیز، نوع و شیوه استفاده از رسانه‌های آموزشی می‌تواند در جلب فراگیران، میزان یادگیری و چگونگی عملکرد آنها در آزمون نهایی تأثیر داشته باشد. طی دهه اخیر، استفاده از فناوری چند رسانه‌ای در فرایند تدریس افزایش یافته و مدرسان دانشگاه‌ها نیز کوشیده‌اند با استفاده بیشتر از فناوری‌های نو و رایانه‌ای، اثربخشی تدریس خود را افزایش دهند(۱). نرم‌افزار پاورپوینت، یکی از ابزارهای جدید آموزشی است که در سال‌های اخیر استفاده از آن در محیطهای آموزشی، بویژه در دانشگاه‌ها، به سرعت افزایش یافته است در حالی که اثربخشی واقعی آن هنوز به روشنی مشخص نیست(۲و۳).

تحقیقات انجام شده درباره میزان، نوع و نحوه اثربخشی اسلایدهای پاورپوینت در تدریس معدود بوده که نظرات متناقضی را ارائه داده‌اند. در مطالعه‌ای به نتایج تحقیق

* **نویسنده مسؤول:** دکتر محسن ادیب حاج باقری (دانشیار)، گروه پرستاری داخلی جراحی ، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان ، بلوار قطب راوندی، کاشان. adib1344@yahoo.com

این مقاله در تاریخ ۸۷/۱۲/۱۱ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۹/۲/۲۲ اصلاح شده و در تاریخ ۸۸/۱۲/۹ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

بوتلر و ماوتز اشاره کرده‌اند که بر اساس تجربه حاصل از یک کلاس، ارائه مطلب با پاورپوینت بیشتر حالت یک سرگرمی جذاب را داشته، در حالی که نتیجه ان مطالعه حاکی از این است که حتی استفاده از این فناوری هم باعث حضور بیشتر فراگیران در کلاس نشده است(۱). با این حال، مطالعه هاویس عکس این مطلب را گزارش کرده است(۴). مطالعات دیگر نشان داده‌اند که دانشجویان نسبت به مدرسانی که از پاورپوینت استفاده می‌کنند، نظر مساعدتری دارند(۱و۵)، در حالی که برخی از مطالعات دیگر، عکس این امر را گزارش کرده‌اند(۶و۷).

در پژوهشی گزارش شده که نظر دانشجویان نسبت به کاربرد پاورپوینت با سال تحصیلی آنها ارتباط دارد بطوری که دانشجویان سال اول نسبت به دانشجویان سال دوم نظرات منفی‌تری داشته‌اند(۸). در حالی که نظر دانشجو نسبت به مدرس تنها وابسته به کاربرد و یا عدم کاربرد پاورپوینت و یا سایر ابزارهای آموزشی نیست، بلکه تحت تأثیر عوامل مختلف دیگر مثل نحوه تدریس و نوع محتوا، قرار می‌گیرد(۹). علاوه براین، بعضی از مطالعات گزارش کرده‌اند که پاورپوینت و فناوری‌های چندرسانه‌ای، به واسطه استفاده از تصاویر و رنگ، باعث تقویت حافظه و تقویت توانایی دانشجو در ارتباط دادن مطالب به یکدیگر می‌شود(۱)، و برخی مطالعات دیگر نشان‌دهنده آن است که پاورپوینت بر روی حافظه کوتاه‌مدت و بلندمدت و نیز بر یادگیری و عملکرد دانشجویان در امتحانات در مقایسه با روش سنتی، تأثیر عمده‌ای ندارد(۱و۷).

مطالب پیش‌گفت نشان می‌دهند که نظرات متفاوتی درباره اثربخشی واقعی استفاده از پاورپوینت در تدریس وجود دارد. جستجوی پژوهشگر نیز نشان داد که تا کنون مطالعه‌ای در این باره در ایران انجام نگرفته و یا منتشر نشده است و علاوه بر این، ارتباطات پژوهشگر با دانشجویان پرستاری و مامایی نشان می‌داد که آنها تجارب و ادراکات مثبت و منفی متفاوتی در این باره دارند. با توجه به تناقضات موجود و کمبود مطالعه درباره میزان اثربخشی واقعی استفاده از پاورپوینت در تدریس، پژوهشگر بر آن شد که به بررسی تجارب و ادراکات دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کاشان درباره اثربخشی استفاده از پاورپوینت در تدریس بپردازد. امید است نتایج این تحقیق بتواند با روشن‌سازی تجارب و ادراکات دانشجویان، به ارائه راهکارهای مفید برای استفاده اثربخش‌تر از رسانه‌های آموزشی مانند پاورپوینت بیانجامد.

روش‌ها

این مطالعه با طراحی کیفی و با استفاده از روش تحلیل محتوا انجام شد(۱۰و۱۱). جامعه مورد بررسی را دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کاشان تشکیل داد. نمونه‌گیری به صورت مبتنی بر هدف انجام شد. در این نوع نمونه‌گیری، افراد به خاطر اطلاعات دست اولی که درباره یک پدیده دارند، یا به دلیل این که پدیده مورد نظر را تجربه نموده یا دیدگاه‌های خاصی درباره آن دارند، انتخاب می‌شوند و هنگامی که داده‌ها به اشباع رسیدند، نمونه‌گیری خاتمه می‌یابد. اشباع داده‌ها هنگامی مسجل می‌شود که محقق با ادامه نمونه‌گیری به داده جدیدی دست نمی‌یابد(۱۲).

داده‌های این مطالعه از طریق مصاحبه‌های انفرادی و نیز مصاحبه گروهی با ۱۸ نفر از دانشجویان پرستاری و مامایی جمع‌آوری شد. این دانشجویان از میان نفرات ممتاز دوره‌های پرستاری و مامایی که سال دوم تا چهارم تحصیل خود را می‌گذراندند، انتخاب و برای شرکت در تحقیق دعوت شدند. از میان دانشجویان سال اول، به دلیل جدیدالورود بودن، کسی برای شرکت در تحقیق دعوت نشد.

در ابتدا، مصاحبه‌های انفرادی باز نیمه‌سازمان‌یافته با سه دانشجوی پرستاری و سه دانشجوی مامایی انجام شد. با توجه به نظرات و تجارب نزدیک این دانشجویان و برای جلوگیری از بستن زودهنگام نمونه، تصمیم گرفته شد تا دو جلسه مصاحبه گروهی نیز با دانشجویان انجام شود تا ضمن اطمینان از اشباع یافته‌ها، امکان جمع‌آوری طیف متنوع‌تری فراهم شود. به این منظور، نفراتی دیگر از دانشجویان ممتاز هر دوره ورودی پرستاری و مامایی که سال دوم تا چهارم تحصیل خود را می‌گذراندند، شامل شش دانشجوی پرستاری و شش دانشجوی مامایی،

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

برای شرکت در جلسات مصاحبه گروه دعوت شدند.

در مصاحبه‌های انفرادی، راهنمای مصاحبه شامل چند سؤال باز بود که به شرکت‌کنندگان امکان می‌داد به تفصیل ادراکات و تجارب خود را بیان کنند. در ابتدای هر مصاحبه، از مشارکت‌کنندگان خواسته شد تا یک جلسه معمول از شرکت خود در کلاس‌های نظری را توصیف کنند. سپس از آنها خواسته شد تا به توصیف ادراکات و تجربیات خود در باره کاربرد پاورپوینت توسط مدرسان بپردازند و مثال‌هایی از تجارب واقعی خود در این زمینه بیان کنند. به این منظور، این سؤالات مطرح گردید که:

نظر خود را درباره کاربرد پاورپوینت در تدریس بیان کنید؟

آیا استفاده از پاورپوینت توسط مدرسان در کارآیی تدریس آنها و میزان یادگیری شما تأثیر دارد؟

آیا می‌توانید نمونه‌هایی از استفاده موفق و کارآمد مدرسان از پاورپوینت را بیان کنید؟

چه عواملی باعث کارآیی پاورپوینت در این تجربه شده است؟

آیا می‌توانید نمونه‌هایی از استفاده ناموفق و ناکارآمد مدرسان از پاورپوینت را بیان کنید؟

چه عواملی باعث ناکارآیی پاورپوینت در این تجربه شده است؟

به نظر شما پاورپوینت چه نقشی در بهبود تدریس و یادگیری می‌تواند داشته باشد؟

از اساتید خود چه انتظاری در مورد استفاده از پاورپوینت دارید؟

متن مصاحبه‌ها بر روی نوار ضبط و در همان روز کلمه به کلمه پیاده و به عنوان داده اصلی تحقیق استفاده شد. مصاحبه با هر شرکت‌کننده در یک جلسه و در یک اتاق خصوصی در محل کار محقق انجام شد و هر یک از جلسات مصاحبه، بین ۲۰ تا ۳۰ دقیقه طول کشید. محقق همچنین طی دو جلسه، به مصاحبه و بحث گروهی با ۱۲ دانشجو (شش دانشجو در هر جلسه) در دانشکده پرستاری و مامایی پرداخت. هر جلسه دو ساعت طول کشید. در ابتدا، ضمن بیان قواعد حاکم بر بحث گروهی، از دانشجویان درخواست شد تا تجارب و نظرات خود را در زمینه نحوه استفاده اساتید از پاورپوینت و نیز میزان تأثیر این روش بر یادگیری خود را بیان کنند. محقق به عنوان تسهیلگر جلسات عمل می‌کرد. محتوای جلسات بر روی نوار ضبط و سپس کلمه به کلمه پیاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل محتوا، مطابق با روشی که کریپندورف آن را معادل استخراج معانی بیان دانسته است، انجام شد(۱۳تا۱۵). در این روش، پس از طراحی زمینه کار و جستجوی منابع اطلاعات، چند فرایند اساسی وجود دارد که شامل واحدبندی داده‌ها، نمونه‌گیری و کاهش داده‌ها، استنتاج و تفسیر داده‌ها و نتیجه‌گیری است.

مرحله واحدبندی داده‌ها با خواندن مکرر همه داده‌ها شروع شد تا پژوهشگر یک تجربه کلی از داده‌ها به دست آورد. و سپس «واحد تحلیل» یعنی کلمات، جملات، معانی و پاراگراف‌هایی که دارای معنای خاصی بودند یا پاسخ به یک سؤال پژوهشگر را در بر داشتند، مشخص شد. این مرحله برای ایجاد چارچوب کدگذاری نیز بود. به این منظور، محقق پس از چند بار خواندن متن داده‌ها، مواردی را که مربوط به کاربرد پاورپوینت و چگونگی و پیامدهای آن بود، علامت‌گذاری نمود تا یک چارچوب اولیه برای کدگذاری و نمونه‌گیری از داده‌ها ایجاد شود. سپس در ادامه مراحل تجزیه و تحلیل، این چارچوب اصلاح و تعدیل شد. در مرحله نمونه گیری، محقق به استخراج نمونه‌های معرف از داده‌ها پرداخت و آنها را در چارچوب نمونه‌گیری قرار داد. به این ترتیب، ضمن مشخص شدن تکرار داده‌ها، کلمات و جملاتی که معانی یکسانی داشتند، تحت یک معنا یا سازه قرار گرفتند. با پیشرفت تجزیه و تحلیل داده‌ها و تعدیل چارچوب نمونه‌گیری، کاهش داده‌ها اتفاق افتاده و داده‌ها در دو طبقه قرار گرفت که شامل «ماهیت پاورپوینت» و «فرهنگ استفاده از پاورپوینت» بود. طبقه اخیر خود دربردارنده زیر طبقات «استفاده صحیح»، «استفاده نامناسب» و «عوارض استفاده نامناسب» بود. سپس در مراحل استنتاج و نتیجه‌گیری، محقق به تفسیر و نتیجه‌گیری و نگارش متنی داده‌ها پرداخت.

در طول مطالعه، روش‌هایی برای اطمینان از صحت و استحکام داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. اطمینان دادن

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

به دانشجویان برای محرمانه نگه‌داشتن نام آنها، و هماهنگی با مسؤولین دانشکده، به جلب اعتماد مشارکت-کنندگان کمک کرد. از بازنگری مشارکت‌کنندگان برای تأیید صحت داده‌ها و کدهای استخراج شده، استفاده گردید. برای بازنگری ناظرین، متن برخی از مصاحبه‌ها، کدها و طبقات استخراج شده، علاوه بر محقق اصلی، توسط یک نفر دیگر از اعضای هیأت علمی مورد بررسی قرار گرفت که ۹۰ درصد توافق در میان نتایج استخراج شده وجود داشت. همچنین محقق، یافته‌ها را با برخی از دانشجویانی که در تحقیق شرکت نداشتند در میان گذاشت و آنها تناسب یافته‌ها را مورد تأیید قرار دادند. در طی تحقیق، رازداری و آزادی شرکت‌کنندگان برای شرکت در تحقیق یا خروج از آن رعایت گردید. به دانشجویان اطمینان داده شد که نام آنها تحت هیچ شرایطی فاش نمی‌شود. همچنین شرکت‌کنندگان برای ضبط مصاحبه‌ها رضایت کتبی داده و نیز حق داشتند تا در هر مرحله که بخواهند از مطالعه خارج شوند.

نتایج

شرکت‌کنندگان در این تحقیق، شامل نه دانشجوی پرستاری و نه دانشجوی مامایی، شش نفر سال دوم، شش نفر سال سوم و شش نفر سال چهارم و ۱۳ نفر مؤنث و ۵ نفر مذکر بودند. دانشجویان شرکت‌کننده در این تحقیق، با مدرسان و شیوه‌های متفاوتی از کاربرد پاورپوینت مواجه شده بودند که دربردارنده تفاوت‌های اساسی به لحاظ شیوه کاربرد و تأثیر آن بر یادگیری بود. آنها طیف وسیعی از کاربرد پاورپوینت را در دروس مختلف، مانند دروس تخصصی پرستاری و مامایی، فیزیولوژی، تشریح و حتی دروس عمومی مانند ادبیات را تجربه کرده بودند. مجموعه این تجارب آنها را به ادراک خاصی از کاربرد پاورپوینت به عنوان یک ابزار آموزشی رسانده بود.

طبقات و کدهای اصلی استخراج شده از داده‌ها در جدول یک نشان داده شده است.

جدول ۱: طبقات و کدهای اصلی استخراج شده از داده‌ها (اعداد داخل پرانتز نشان‌دهنده تکرار کدهاست).

ماهیت پاورپوینت	کد
ابزار بودن پاورپوینت	۵
تأثیر مثبت پاورپوینت بر کارآیی	۲
تأثیر منفی پاورپوینت بر یادگیری	۴
استفاده صحیح	
اصلی بودن نقش استاد در یادگیری	۲
استفاده مناسب از تصویر	۵
جلب توجه تصاویر	۴
استفاده به صورت مکمل	۵
ضرورت استفاده تلفیقی	۷
ضرورت استفاده هدفمند	۱
ضرورت استفاده برای تفهیم	۷
کمک به تفهیم و یادگیری	۹
باید فرصت فکر کردن داد	۴
استفاده نامناسب	
زیاد بودن سرعت ارائه	۱۰
ضرورت ارائه با سرعت مناسب	۶
استفاده افراطی	۹
راحت‌طلبی استاد	۳
استفاده صوری از پاورپوینت	۴
عدم توجه به یادگیری	۵
محتوای نامناسب	۶
ساختار نامناسب پاورپوینت	۶
عوارض استفاده نامناسب	
ایجاد خستگی	۳
پرت شدن حواس	۲
بی‌توجهی دانشجو (توجه به ظاهر اسلاید)	۳
فقدان فرصت تفکر	۴
کاهش تعامل استاد و دانشجو	۳
بی‌توجهی استاد به دانشجو	۱
کاهش یادگیری	۴

ماهیت پاورپوینت: سکه‌ای با دو روی متفاوت

دانشجویان پاورپوینت را یک ابزار آموزشی می‌دانستند که مانند هر ابزاری می‌تواند به صورت درست یا غلط استفاده شود. آنها معتقد بودند که اگر پاورپوینت به صورت درست بکار گرفته شود می‌تواند کارآیی تدریس را افزایش دهد. نظرات دانشجویان درباره استفاده از

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

پاورپوینت در تدریس، بیش از آن که به ماهیت این فناوری مربوط باشد، به شیوه استفاده از آن توسط مدرسان برمی‌گشت. یک دانشجوی پرستاری با اشاره به درس فیزیولوژی، کاربرد پاورپوینت را در تدریس این درس جالب توصیف کرد و گفت:

«*اگر پاورپوینت نبود واقعاً شاید ما این درس را خوب نمی‌فهمیدیم. اما به کمک این ابزار، استاد مطالب را با استفاده از شکل‌ها و نمودارها و انیمیشن خیلی خوب تفهیم می‌کرد*» (دانشجوی شماره ۱).

در مقابل، دانشجوی دیگری از روش استفاده از این ابزار توسط برخی از اساتید راضی نبود. او ضمن اشاره به یکی از دروس عمومی گفت:

«*استاد اسلایدهایی را نشان می‌داد و مطالب را، همه را، در آن نوشته بود که از روی آن می‌خواند و جلو می‌رفت ... شاید اگر از حفظ درس می‌داد ما بجای نگاه کردن مرتب به پرده، بیشتر گوش می‌دادیم و بهتر می‌فهمیدیم ... گاه واقعاً گردنمان درد می‌گرفت*» (دانشجوی شماره ۵).

یکی از افراد شرکت‌کننده در بحث گروهی با اشاره به نظرات متفاوت ابراز شده، پاورپوینت را سکه‌ای با دو روی متفاوت دانست. به اعتقاد او، این که دانشجو کدام روی این سکه را تجربه نماید، به شیوه کاربرد این ابزار توسط مدرس بستگی دارد. این دانشجو می‌گوید:

«*همان طور که گفتم، پاورپوینت یک ابزار است و مثل سکه، دو رو دارد. اگر خوب بکار رود، ما روی خوب سکه را می‌بینیم و اگر درست بکار برده نشود، ما روی بد سکه را می‌بینیم. این به استاد بستگی دارد*» (دانشجوی شماره ۷).

دانشجویان مکرراً ابراز می‌کردند که انتظارشان از استاد، تفهیم مطالب است و چندان تفاوتی نمی‌کند که استاد این کار را با استفاده از کدام ابزار یا روش کمک آموزشی انجام دهد. آنها می گفتند:

«*ما می‌خواهیم درس را یاد بگیریم. اگر وسیله کمک آموزشی بود و درست استفاده شد، که چه بهتر*» (دانشجوی شماره ۱).

به اعتقاد دانشجویان، مدرسان باید در تدریس خود از فناوری‌های نوین به شیوه درست و مناسب استفاده کنند. یک دانشجو با اشاره به استانداردهای استفاده از پاوپوینت خطاب به مدرسان می‌گوید:

«*... باید فقط تیتر را بنویسد بعد شروع کند عکس‌های مورد نظر را نشان بدهد و ... توضیح بدهد نه این که همه را بنویسد بیاورد آنجا و ما فقط از روی آن بنویسیم*» (دانشجوی شماره ۵).

به اعتقاد دانشجویان، هدف اساسی استاد باید کمک به تفهیم مطلب به فراگیران باشد. بنابراین، برای مطالبی که تفهیم آن با روش‌های دیگر مانند سخنرانی وجود دارد، نباید از پاورپوینت استفاده کرد. یکی از دانشجویان ضمن تأکید بر این مطلب می‌گوید:

«*بعضی از اساتید بدون پاورپوینت باعث فهم بهتر می‌شوند*» (دانشجوی شماره ۳).

فرهنگ استفاده

برخی از دانشجویان شیوه کاربرد صحیح پاورپوینت را فرهنگ استفاده نامیده و متذکر شدند که آنچه مهم است نحوه کاربرد یا فرهنگ استفاده است، نه کاربرد صوری یک ابزار. نظرات و تجارب دانشجویان در زمینه استفاده صحیح، استفاده نادرست و عوارض استفاده نادرست در این طبقه قرار گرفت. یکی از دانشجویان در این باره می‌گوید:

«*پاورپوینت سرعت کار را بالا می‌برد، اما باید فرهنگ استفاده از آن بهتر جا بیفتد. پاورپوینت به نوبه خودش خوب است، اما برای تصاویر و عناوین استفاده شود نه برای نوشته‌ها*» (دانشجوی شماره ۳).

یک شرکت‌کننده نیز در این باره گفت:

«*[استاد] باید نحوه صحیح استفاده از پاورپوینت را هم بداند ... به نظر من ... برای نمودار و انیمیشن و عکس خوب است*» (دانشجوی شماره ۱).

یک دانشجو نیز با اشاره به این که پاورپوینت باید در جای مناسب و با هدف خاص مورد استفاده قرار گیرد، گفت:

«*الان استادا اول ترم که سر کلاس میاند، طرح درس می‌دهند که توش هدف نوشته‌اند، پس پاورپوینت‌هاشون هم باید هدف داشته باشه. باید در موارد خاصی از آن استفاده کنند ... مثلاً تو بعضی از درس‌ها، برای شکل‌ها*

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

نیاز به پاورپوینت داشتیم و شاید بدون آن نمی‌توانستیم درک کنیم» (دانشجوی شماره ۸).

فرهنگ موجود استفاده از پاورپوینت دربردارنده دو شیوه درست و نادرست در کاربرد این فناوری توسط مدرسان بود.

شیوه کاربرد صحیح

پاورپوینت در کلاس‌های نظری، عمدتاً شامل مواردی می‌شد که اسلایدهای پاورپوینت به عنوان مکمل روش‌های دیگر به منظور نمایش شکل‌ها، شکل‌های متحرک برای تفهیم مطالب، مورد استفاده قرار گرفته بود. یکی از دانشجویان پرستاری در این زمینه گفت:

«*ترم قبل، خانم [...] خوب کار کردند. هم پای تخته می‌نوشتند و مثلاً وقتی موضوع تمام می‌شد، عکس‌هایی را که از اینترنت گرفته بودند یا داشتند، روی صفحه می‌ریختند و خیلی برای ما جالب بود. هم از تخته استفاده می‌کردند و هم از تصویر. خانم [...] هم همین طور بود. موضوعات را با بیان ساده درس می‌داد و عکساشو با پاورپوینت نشان می‌داد. این دو استاد برای من خیلی جالب بود*» (دانشجوی شماره ۱۴).

دانشجوی دیگری در همین باره گفت:

«*پاورپوینت، مثلاً در درس فیزیولوژی، خیلی بجا استفاده شد. همه‌اش تصاویر و انیمیشن بود. توضیحات را خودشان بیان می‌کردند*» (دانشجوی شماره ۸).

از نظر دانشجویان، نمونه‌های کارآمد استفاده از پاورپوینت توسط مدرسان، نمونه‌هایی بود که از این فناوری در تلفیق درست با روش‌های سخنرانی و پرسش و پاسخ، و به عنوان مکمل توضیحات استاد برای نمایش تصاویر، شکل، نمودار و تصاویر متحرک، استفاده شده بود. دانشجویان تأکید خاصی بر مناسبت اسلایدهای پاورپینت برای نمایش تصاویر گویای آموزشی داشتند. به اعتقاد آنها، امکان نمایش تصاویر گویای رنگی از مزایای اصلی و تأثیرگذار پاورپوینت است، به همین دلیل، یکی از آنها می‌گوید:

«*... تنها چیزی که از پاورپوینت بیشتر در ذهن می‌ماند، تصاویر است*» (دانشجوی شماره ۲).

به اعتقاد اکثر دانشجویان، بهترین روش تدریس، کاربرد تلفیقی پاورپوینت و گچ و تخته است. دو دانشجو در این باره گفتند:

«*... اگر با گچ روی تخته بنویسند و فرصت فکر کردن و یادداشت برداشتن از صحبت‌هاشون باشه، بهتر است*» (دانشجوی شماره ۱۰)

و «*بهترین روش آن است که استاد روی تخته بنویسد و دانشجو با او همراه شود. دنبال دست استاد درک کردن خیلی بهتر است ... اسلاید می‌تواند ضمیمه کار باشد*» (دانشجوی شماره ۱۲).

شیوه کاربرد نادرست

پاورپوینت در کلاس‌های نظری باعث تجارب منفی و انتقادات دانشجویان شده بود، زیاد بودن سرعت ارائه اسلایدها، استفاده از اسلایدهایی با محتوا و ساختار نامناسب، و نیز استفاده صوری و افراطی مدرسان از پاورپوینت از نظرات این دانشجویان بود.

ارائه سریع مطالب درسی از طریق خواندن از روی اسلایدهای پر از متن، یکی از منابع تجارب منفی دانشجویان بود. این شیوه باعث شده بود تا دانشجویان فرصت خوب گوش کردن، فکر کردن و ارتباط دادن مطالب، و حتی فرصت کافی برای یادداشت‌برداری را نداشته باشند و عملاً یادگیری و نیز کیفیت و جذابیت تدریس کاهش یافته و گاه این سوء برداشت در دانشجو ایجاد شود که مدرسان تمایلی به ایجاد یادگیری عمیق در فراگیران ندارند. دانشجوی شماره ۷ در این باره گفت:

«*مطالب را سریع ارائه می‌دهد. کیفیت پایین است. Enter را می‌زند صفحه بعدی میاد، فرصت فکر کردن را نمی‌دهد. فرصت نوشتن نیست، با درک مطلب مشکل دارند*».

محتوا و ساختار مناسب اسلایدهای مورد استفاده مدرسان، یکی دیگر از موارد کاربرد نامناسب پاورپوینت بود که مکرراً مورد اشاره دانشجویان قرار گرفت. برخی از مصادیق محتوا و ساختار نامناسب عبارت بودند از: نوشتن تمام مطالب در اسلاید، عدم استفاده از تصویر، و استفاده از اسلایدهای انگلیسی گرفته شده از اینترنت. به نمونه‌هایی از این تجارب توجه کنید:

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

«*الان استفاده‌ای که از پاورپوینت می‌شود، اشتباه است. استادی داشتیم که تمام کتاب را تایپ کرده بود ...*» (دانشجوی شماره ۱)؛

«*با این که استاد ... تمام مطالب درسی را از اول روی پرده بریزد و بخوانیم مخالفم. این به نظرم گیرائیش برای دانشجو صفر است*» (دانشجوی شماره ۵)؛

«*... بعضی از [استادها] هیچ عکسی نشان نمی‌دهند و فقط لیست ارائه می‌دهند و ما باید تند تند یادداشت برداریم ... فرصت نوشتن نداریم و باید از روی دست همدیگر نگاه کنیم. بعد می‌گویند فلاپی یا CDاش را به شما می‌دهیم از آن پرینت بگیرید*» (دانشجوی شماره ۱۰).

به گفته برخی از دانشجویان، تعدادی از مدرسان، حتی زحمت تهیه اسلاید را نیز به خود نمی‌دهند، بلکه اسلایدهایی را که از اینترنت گرفته‌اند، بدون تغییر و تعدیلی در کلاس ارائه می‌کنند. یکی از دانشجویان می‌گوید:

«*... ترم قبل، استاد پاورپوینت انگلیسی پیدا می‌کرد و به انگلیسی می‌خواند. گفتم که استاد من با این روش نمی‌فهمم ... گفت می‌خوام زبانتان تقویت شود. چرا ایراد می‌گیرید؟ مطالبش هم طبق طرح درس نبود. کلاس زبان مکانش جای دیگری است*» (دانشجوی شماره ۶).

استفاده نابجا و اتکای بیش از حد برخی از مدرسان به پاورپوینت، مکرراً مورد اشاره دانشجویان قرار گرفت. یکی از دانشجویان برای اشاره به کاربرد نابجا و افراطی مدرسان از پاورپونیت آنها را «پاورپوینت زده» دانست و گفت:

«*به نظر می‌رسد بعضی از استادها دچار پاورپوینت‌زدگی شده‌اند ...*» (دانشجوی شماره ۳).

دانشجوی دیگری با ذکر این مطلب که برخی از مدرسان برای راحت کردن کار خود و نه به منظور تفهیم بهتر مطالب، از پاورپوینت استفاده می‌کنند، این کار را «سوء استفاده از پاورپوینت» نامید و گفت:

«*... استاد با این کار خودش را راحت می‌کند چون مطالب را نشان می‌دهد و بچه‌ها می‌نویسند و فهم آن مهم نیست ... این سوء استفاده از اسلاید است نه استفاده ...*» (دانشجوی شماره ۸).

این راحت طلبی گاه تا آنجا پیش می‌رود که مدرس تنها به اتکای پاورپوینت در کلاس حاضر می‌شود و در صورتی که استفاده از آن ممکن نشود، کلاس را تعطیل می‌کند. یکی از دانشجویان با تأکید بر این که خود استاد باید رکن اساسی تدریس و تفهیم مطالب درسی باشد، می‌گوید:

«*تمام آموزش به وجود خود استاد بستگی دارد. مثلاً اگر برق نبود، نباید دانشجو چیزی یاد بگیرد؟ ... همین امروز سر کلاس [...] دستگاه نبود، کلاس تشکیل نشد در حالی که جلسه قبلش که دستگاه نبود ما درس را بهتر یاد گرفته بودیم*» (دانشجوی شماره ۴).

در نمونه مشابه از این تجربه، دانشجوی دیگری می‌گوید:

«*پیش آمده که وسط درس که استاد داشته با پاورپوینت درس می‌داده، برق رفته و استاد هم کلاس را تعطیل کرده و رفته است*» (دانشجوی شماره ۸).

برخی از مدرسان راحت‌طلب نیز اسلایدهایی را که دانشجویان به عنوان تکلیف درسی تهه کرده‌اند، بدون تعدیل و اصلاح، برای تدریس خود استفاده می‌کنند. یک دانشجو در این باره گفت:

«*... سیستم خیلی بدی شده و اساتید که می‌خواهند تحقیق به دانشجو بدهند می‌گویند پاورپوینت بیاورید، بعد همان را می‌گیرد سر کلاس درس می‌دهد ... فهم مطالب برایشان مهم نیست. اما ما می‌خواهیم درس را یاد بگیریم*» (دانشجوی شماره ۶).

یکی از دانشجویان نیز با اشاره به کاربرد صوری و بدون هدف برخی مدرسان از پاورپوینت می‌گوید:

«*قبلاً از اورهد که استفاده می‌شد، قدرت درک و یادگیری و فهم آن متوسط بود. حالا بجاش از پاورپوینت استفاده می‌کنند*» (دانشجوی شماره ۱۱).

پیامدهای کاربرد نادرست

درحالی که استفاده درست از پاورپوینت می‌تواند باعث جلب توجه و درک بهتر مطالب درسی توسط دانشجو شود، شیوه نادرست کاربرد آن با پیامدهای نامطلوبی مانند پرت شدن حواس و خستگی دانشجویان همراه است. یکی از دانشجویان این امر را از بدترین پیامدهای کاربرد نامناسب پاورپوینت دانسته و می‌گوید:

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

«گاهی که تصاویر آموزشی تو اسلاید هست، باعث جلب توجه می‌شود اما خیلی وقت‌ها اسلایدها طوری بوده که باعث شده که حواس ما پرت بشه ...، ترم قبل جلساتی که استاد اسلاید می‌آورد، من اصلاً توجه نمی‌کردم. فقط ظاهر را می‌دیدم، چطوری تایپ شده، چه زمینه‌ای داره ... و چیزی بدتر از این نیست که من دو ساعت سر کلاس بشینم و فقط ظاهر چیزی را نگاه کنم و نحوه تهیه پاورپوینت را» (دانشجوی شماره ۹).

دانشجوی دیگری با اشاره به یک تجربه مشابه می‌گوید:

«... این مسأله کلاس را خسته و دلزده می‌کند» (دانشجوی شماره ۳).

از سوی دیگر، افراط مدرسان در استفاده از پاورپوینت و شیوه نادرست کاربرد آن باعث شده تا مدرسان در بسیاری از اوقات بجای توجه به دانشجویان به پرده نمایش و سمت مخالف دانشجویان نگاه کند. این امر توجه استاد به دانشجو و تعامل و رابطه متقابل او با فراگیران را کاهش داده است. یکی از دانشجویان مامایی در این باره می‌گوید:

«من فکر می‌کنم که اگر استاد و بچه‌ها رابطه متقابل داشته باشند و پرسش و پاسخ باشد، یادگیری بهتر است. اما الان خیلی وقت‌ها استاد فقط دارد به پرده نگاه می‌کند و مرتب از روی اسلاید می‌خواند. استاد حتی متوجه نمی‌شود که کسی به او توجه دارد یا نه» (دانشجوی شماره ۱۳).

بحث

دانشجویان شرکت‌کننده در این تحقیق، پاورپوینت را یک ابزار آموزشی می‌دانستند که مانند هر ابزاری ممکن است به صورت درست یا نادرست مورد استفاده قرار گیرد. آنها دارای تجارب مثبت و منفی در زمینه کاربرد پاورپوینت توسط مدرسان داشتند، ولی تجارب منفی آنها در این زمینه بیشتر بود. این امر، عمدتاً، به چگونگی استفاده مدرسان از این فناوری مربوط می‌شد زیرا، در حالی که برخی از شرکت‌کنندگان نمونه‌های مؤثری از نمایش تصاویر و شکل‌های گویا و آموزنده را در قالب اسلاید پاورپوینت تجربه کرده بودند، اکثرا، معتقد بودند که بیشتر اساتید به نحو مطلوب از پاورپوینت استفاده نمی‌کنند. در ۱۰ سال گذشته، پاورپوینت به دومین ابزار شایع برای آموزش رایانه‌ای تبدیل شده است(۱۶).

طی سال‌های اخیر نیز، مطالعاتی درباره نگرش دانشجویان رشته‌های مختلف پیرامون کاربرد پاورپوینت در تدریس و نیز اثرات استفاده از این ابزار بر یادگیری دانشجویان انجام شده، و نتایج متفاوتی را گزارش نموده‌اند. یک مطالعه به مقایسه نظر دانشجویان درباره تدریس با پاورپوینت و روش سنتی پرداخته و نشان داده که دانشجویان، تدریس به کمک پاورپوینت را ترجیح داده‌اند(۱۷). یک مطالعه نیز تدریس به کمک اورهد را با تدریس به کمک پاورپوینت مقایسه کرده است و نشان داده که طی دو سال متوالی، کاربرد پاورپوینت، نمرات دانشجویان را در مقایسه با گروهی که به کمک اورهد تدریس شده‌اند، افزایش داده است(۱۸). مطالعه دیگری نشان داده که دانشجویان نگرش مساعدی نسبت به ارائه درس با پاورپوینت دارند. اما عملکرد آنها در امتحان تفاوتی با دانشجویانی که به روش‌های دیگر تدریس شده بودند، نداشت(۱۹). از سوی دیگر، نتایج تحقیقی نشان داده است که بسیاری از دانشجویان کلاس‌هایی را که در آنها پاورپوینت ارائه می‌شود، دوست ندارند(۲۰). نتایج مطالعه دیگری حاکی از این است که دانشجویانی که برای آنها با پاورپوینت تدریس شده در مقایسه با گروهی که تدریس به آنها به کمک طلق شفاف بوده است، عملکرد بهتری در امتحان داشته‌اند(۲۱). دو مطالعه نیز گزارش کرده‌اند دانشجویانی که درس آنها به کمک پاورپوینت تدریس شده بودند، نمرات کمتری نسبت به گروه دیگری که تدریس آنها به کمک ترانسپرنت انجام شده بود، گرفته‌اند(۳و۱۷).

در مجموع، این مطالعات نتایج متفاوتی را درباره اثرات کاربرد پاورپوینت نشان می‌دهند. با وجود این، به نظر می‌رسد که اگرچه کاربرد پاورپوینت در تدریس، بویژه در هنگامی که دانشجویان به تازگی با این فناوری مواجه می‌شوند، جذابیت‌هایی دارد، اما به تدریج با گسترش استفاده از آن توسط مدرسان، این جذابیت‌ها از دست رفته و دانشجویان احساس می‌کنند که این گونه کلاس‌ها بازدهی چندانی برای آنها نداشته است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

تجارب شرکت‌کنندگان تحقیق حاضر از استفاده کارآمد پاورپوینت توسط مدرسان، عمدتاً به نمایش تصاویر و شکل‌های آموزنده و نیز تلفیق پاورپوینت با روش‌ها و ابزارهای تدریس سنتی، مانند استفاده از گچ و تخته و توضیحات مدرس برای تفهیم محتوا مربوط بود. این یافته با گزارش راکلیف درباره استفاده از پاورپوینت در تدریس همخوانی دارد. او با مرور بر مطالعات انجام شده در این زمینه، توصیه نموده است که از پاورپوینت تنها باید به فواصل متناوب و به منظور نمایش موضوعات، تصاویر و شکل‌های با کیفیت و زنده کردن مطالب در ذهن فراگیران استفاده کرد. در غیر این صورت، این ابزار جذابیت‌های خود را برای دانشجویان از دست خواهد داد(۲۲).

دانشجویان شرکت‌کننده در این تحقیق، ضمن تأکید بر این که هدف آنها یادگیری است و هدف مدرسان نیز باید پایداری یادگیری دانشجویان و نه صرفاً ارائه محتوا باشد، معتقد بودند که عملکرد اساتید مختلف متفاوت است. به اعتقاد آنها موفقیت تدریس استاد در تفهیم مطالب درسی و تعمیق یادگیری فراگیران، بیش از آن که به نوع وسایل آموزش بستگی داشته باشد، به عملکرد خود استاد بستگی دارد.

شرکت‌کنندگان تحقیق حاضر، تجارب متعددی از استفاده ناکارآمد مدرسان از پاورپوینت داشتند. استفاده بیش از حد و اتکای صرف مدرس به پاورپوینت برای تدریس، استفاده از اسلایدهای گرفته شده از اینترنت، که متناسب با درس مورد نظر آماده نشده است، انگلیسی و مملو از مطلب بودن اسلایدها، خواندن و عبور سریع و بدون توضیح از روی اسلایدها، نمونه‌هایی از استفاده ناکارآمد از پاورپوینت توسط مدرسان بود که مورد اشاره شرکت‌کنندگان قرار گرفت. اتکای بیش از حد مدرس به پاورپوینت، پیامدهای دیگری همچون تعطیل شدن کلاس در صورت خاموش شدن رایانه، کاهش تعامل استاد با دانشجو، فقدان فرصت یادداشت‌برداری، کاهش تمرکز و یادگیری و نیز کاهش جذابیت تدریس را به همراه داشته که همه این موارد در مجموع باعث شده تا حالتی از نگرش منفی نسبت به مدرسان و دروسی که در آنها از پاورپوینت استفاده شده ایجاد شود. این نگرش منفی در نهایت می‌تواند میزان و انگیزه یادگیری دانشجو را تحت تأثیر قرار دهد. این یافته‌ها با نتایج مطالعات دیگر همخوانی دارد(۱۷،۲۰و۲۳). در این مطالعات، دانشجویان معمولاً در کلاس‌هایی که درس با کمک پاورپوینت ارائه می‌شود، احساس می‌کنند که نادیده گرفته می‌شوند. دانشجویان این گونه کلاس‌ها اظهار می‌کنند که اغلب بجای توجه به اطلاعات موجود در اسلاید، به ابعاد و ویژگی‌های فنی آن توجه می‌کنند. آنها شاکی بودند که مدرسان، صرفاً از روی اسلاید می‌خوانند، گویی که دانشجویان قادر به خواندن نیستند. آنها گزارش داده‌اند که اتکای بیش از حد مدرس به پاورپوینت، خواندن صرف از روی آن و تهیه اسلایدهای پر از نوشته باعث خستگی دانشجو شده و جو فراگیر محور را از بین می‌برد. در این صورت، مطالب ارائه شده جذابیت خود را برای دانشجو از دست داده و آنها انگیزه لازم برای یادگیری را از دست می‌دهند(۲۰).

در حالی که شیوه‌های نادرست کاربرد پاورپوینت آثار نامطلوبی بر یادگیری و جو عمومی کلاس دارد، مطالعاتی نیز نشان داده‌اند که اگر اسلایدهای پاورپوینت به صورت هدفمند و مناسب طراحی و به درستی مورد استفاده قرار گیرند، اثرات مثبتی بر یادگیری، انگیزه و خوداتکایی فراگیران می‌گذارد. در تدریس درس روانشناسی، با استفاده از پاورپوینت، یک برنامه بازی برای تدریس طراحی و گزارش کرده‌اند که این برنامه در ارائه موفق درس و یادگیری فراگیران مؤثر بوده است(۲۴و۲۵) و نیز در یک برنامه آموزش تروما در یک بیمارستان در امریکا، برنامه اجرا شده دربردارنده تلفیقی از سخنرانی، نمایش پاورپوینت و اجرای سناریوهای از قبل طراحی شده بود. نتایج نشان داد که دانش و خوداتکایی فراگیران پس از اجرای این برنامه افزایش یافته است(۲۵).

دانشجویان مطالعه حاضر مکرراً از فقدان فرصت برای یادداشت‌برداری در کلاس‌هایی که درس به کمک پاورپوینت ارائه می‌شود، شکایت داشتند. یک مطالعه نشان داده است دانشجویانی که در کلاس یادداشت برمی‌دارند در امتحانات نمرات بهتری نسبت به کسانی که یادداشت

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

برنمی‌دارند، کسب می‌کنند(۲۶). به اعتقاد صاحب‌نظران، یادداشت‌برداری، نوعی روش یادگیری و تفکر است. بنابراین، هنگامی که مدرس با ارائه و خواندن سریع از روی اسلاید به دانشجو فرصت یادداشت‌برداری نمی‌دهد، بر فرایند تفکر و یادگیری دانشجو تأثیر منفی می‌گذارد(۱۷و۲۰). به دلیل فقدان فرصت یادداشت‌برداری، برخی از محققان پیشنهاد کرده‌اند که مدرسان، پیش از تدریس، نمونه‌ای از اسلایدهای خود را به صورت چاپی به دانشجو بدهند. با وجود این، برخی از بررسی‌ها نشان داده که این اقدام نیز باعث ایجاد تفاوت معنی‌داری در نمرات دانشجویان نشده است(۱۷). علاوه بر این، در صورتی که اسلایدها قبل از تدریس به دانشجو داده شود، جذابیت تدریس و محتوا برای دانشجو کاسته خواهد شد.

تجارب شرکت‌کنندگان تحقیق حاضر نشان می‌دهد که شیوه رایج استفاده از پاورپوینت توسط مدرسان بر تعامل استاد و دانشجو تأثیر منفی داشته است. این یافته با نتایج مطالعات دیگر همخوانی دارد. آنها گزارش نموده‌اند که پاورپوینت با متوقف کردن استاد در پشت پیشخوان، و مجبور کردن او به ماندن در جای خود، و نیز به دلیل منحرف کردن نگاه استاد از دانشجویان به سمت پرده نمایش اسلاید، تعامل استاد و دانشجو را در مقایسه با روش سنتی سخنرانی می‌کاهد. این امر دانشجویان را خسته و بی‌توجه می‌کند(۲۱و۲۳). در یک گزارش، میزان تعامل مدرس و دانشجو در روش‌های سنتی تدریس بیش از هنگامی بوده که مدرسان در تدریس از فناوری‌های رایانه‌ای مانند پاورپوینت استفاده می‌کنند(۲۷). با وجود این، مطالعه‌ای نشان داده که اگر پاورپوینت به صورت مناسب طراحی و استفاده شود، به افزایش تعامل استاد و دانشجو و نیز دانشجویان با یکدیگر کمک می‌کند. در این مطالعه، یک برنامه پاورپوینت برای آموزش نسخه‌نویسی به دانشجویان پزشکی طراحی کرده‌اند که در قالب بازی، نسخه‌نویسی درست را آموزش دهد. آنها گزارش کرده‌اند که دانشجویان، این برنامه را بسیار مطلوب دانسته و مایل بودند تا سایر موضوعات نیز از طریق برنامه مشابه آموزش داده شود(۲۸). این تحقیق نشان می‌دهد که اگر پاورپوینت به صورت مناسب و با طراحی اصولی و دقیق از نظر ساختار و محتوا تهه شود و به درستی مورد استفاده قرار گیرد، می‌تواند به افزایش انگیزه، یادگیری و نیز تعاملات آموزشی دانشجویان کمک کند.

بر اساس دانش پژوهشگر، تحقیق حاضر برای اولین بار در ایران تجارب دانشجویان پرستاری و مامایی را در مورد کاربرد پاورپوینت در تدریس تحت بررسی قرار داده است. این تحقیق به صورت کیفی و بر روی نمونه محدودی از دانشجویان در یکی از دانشکده‌های کشور انجام شده و بنابراین، نتایج آن ممکن است به همه دانشجویان و مدرسان قابل تعمیم نباشد. از این رو، تکرار تحقیق حاضر در سایر دانشکده‌ها می‌تواند اطلاعات بهتری را در این زمینه فراهم کند. همچنین بررسی نظرات مدرسان نیز می‌تواند مشکلات و موانعی را که از کاربرد اصولی پاورپوینت توسط آنها جلوگیری می‌کند، روشن نماید.

اگرچه مدرسان بطور منطقی می‌کوشند تا بهترین تلاش خود را در راه آموزش انجام دهند، اما نتایج تحقیق حاضر می‌تواند نظر مدرسان پرستاری و مامایی و نیز سایر اساتید دانشگاه را به اهمیت کاربرد اصولی رسانه‌های آموزشی و بویژه پاورپوینت در تدریس جلب نماید. مطالعه یا بازنگری اصول استفاده از اسلایدهای پاورپوینت توسط مدرسان دانشگاه می‌تواند به آنها در طراحی اسلایدهایی که دارای ساختار و محتوای مناسب و در راستای اهداف تدریس آنها باشند، کمک کند. همچنین برگزاری دوره‌های آموزشی اصول استفاده از رسانه‌ها و ابزارهای آموزشی مانند پاورپوینت می‌تواند در ارتقای عملکرد مدرسان در کاربرد این رسانه‌ها و بهبود شرایط کلاس و نیز ارتقای یادگیری دانشجویان مؤثر باشد.

نتیجه‌گیری

اسلایدهای پاورپوینت در بسیاری از موارد به صورت مناسب و مطابق با اصول صحیح توسط مدرسان مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. همین امر زمینه ایجاد نگرش منفی نسبت به آن را در دانشجویان فراهم نموده است. با وجود این، توجه به این نکته ضرورت دارد که نگرش منفی دانشجویان شرکت‌کننده در این تحقیق به خود

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

فناوری مربوط نمی‌شد، بلکه آنها شیوه استفاده مدرسان را مورد انتقاد قرار دادند. با توجه به این که شیوه استفاده از ابزارها و رسانه‌های آموزشی می‌تواند نگرش دانشجویان نسبت به مدرس و نیز انگیزه و میزان یادگیری آنها را تحت تأثیر قرار دهد، به اساتید و مدرسان دانشگاه پیشنهاد می‌شود تا ضمن انتخاب هدفمند رسانه‌های آموزشی مورد استفاده خود، اصول و استانداردهای کاربرد این ابزارها، و از جمله، اسلایدهای پاورپوینت را مورد ملاحظه قرار دهند.

منابع

1. Nouri H, Shahid A. The effect of PowerPoint presentations on student learning and attitudes. The Global Perspectives on Accounting Education 2005; 2: 53-73.
2. Connor M, Wong IFH. Working through PowerPoint: a global prism for local reflections. Business Communication Quarterly 2004; 67(2): 228-31.
3. Bartsch RA, Cobern KM. Effectiveness of PowerPoint presentation in lectures. Computers and Education 2003; 41(1): 77-86.
4. Havice WL. College students' attitudes toward oral lectures and integrated media presentations. [citd 2010 Jun 8]. Available from: http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JOTS/Winter-Spring-1999/PDF/havice.pdf
5. Parks RP. Macro principles, PowerPoint, and the internet: four years of the good, the bad, and the ugly. Journal of Economic Education 1999; 30(3): 200-209.
6. Bushong S. Utilization of PowerPoint presentation software in library instruction of subject-specific reference sources. [citd 2010 Jun 8]. Available from: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/16/f0/11.pdf
7. Susskind JE. PowerPoint's power in the classroom: enhancing students' self efficacy and attitudes. Computers and Education 2005; 45: 203-15.
8. Sansgiry SS, Bhosle M. Students' attitudes toward PowerPoint timed quizzes. American Journal of Pharmaceutical Education 2004; 68 (4): 85.
9. Bryant SM, Hunton JE. The use of technology in the delivery of instruction: implications for accounting educators and education researchers. Issues in Accounting Education 2000; 15(1): 129-62.
10. Adib-Hajbaghery M, Salsali M, Parvizy S. [Qualitative research]. Tehran: Boshra Pub Co. 2007. [Persian]
11. Adib-Hajbaghery M. Evidence-based practice: Iranian nurses' perceptions. Worldviews Evid Based Nurs 2009; 6(2): 93-101.
12. Adib-Hajbaghery M. [Grounded theory research method]. Tehran: Boshra Pub Co. 2006. [Persian]
13. Krippendorff K. Content analysis: an introduction to its methodology. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage Pub. 2004.
14. Garson D. Content analysis and qualitative research. [citd 2010 Jun 8]. Available from: http://faculty.chass.ncsu.edu/garson/PA765/content.htm
15. Hodgins D. Father involvement in parenting young children: a content analysis of parent education programs in BC. [Dissertation]. University of Victoria 2007: 42-60. [citd 2010 Jun 8]. Available from: http://www.ecdip.org/docs/pdf/B.D.%20Hodgins%20Masters%20Project%20Write-up.pdf
16. Keefe DD, Willett JD. A case for PowerPoint as a faculty authoring system. Cell Biol Educ 2004; 3(3): 156-8.
17. Nope I, Achterberg J, Duquaine L, Huebbe M, Williams C. PowerPoint presentation handouts and college student learning outcomes. International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning 2007; 1(1): 1-11.
18. Lowry RB. Electronic presentation of lectures: effect upon student performance. University Chemistry Education 1999; 3(1): 18-21.
19. Harknett RJ, Cobane CT. Introducing instructional technology to international relations. PS: Political Science and Politics 1997; 30(3): 496-500.
20. Gurrie C, Fair B. "PowerPoint from fabulous to boring: the misuse of PowerPoint in higher rducation classrooms" paper presented at the annual meeting of the NCA 94th Annual Convention, 2008. [citd ???

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

Jun 8]. Available from: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/5/7/6/8/pages257688/p257688-1.php
21. Amare N. To slideware or not to slideware: students' experiences with PowerPoint VS lecture. Journal of Technical Writing and Communication 2006; 36(3): 297-308.
22. Rowcliffe S. Using PowerPoint effectively in science education: lessons from research and guidance for the classroom. School Science Review 2003; 84(309): 69-75.
23. Voss D. Points of view: PowerPoint in the classroom. Cell Biol Educ 2004 Fall; 3(3): 155-61.
24. Lord PB, Martin MM, Abramson CI. The use of PowerPoint shareware for making jeopardy!: type games in the teaching of psychology. Percept Mot Skills 2007 Aug; 105(1): 8-14.
25. Brautigam RT, Schott E, Burns KJ. A simulation education course for the initial management of blunt trauma. Conn Med 2009 May; 73(5): 267-71.
26. Kiewra KA. Providing the instructor's notes: an effective addition to student note taking. Educ Psychol 1985; 20: 33-39.
27. keefe TJ. Using technology to enhance a course: the importance of interaction. Education Quarterly 2003; 1: 24-34.
28. Rajasekaran SK, Senthilkumar U, Gowda V. A PowerPoint game format to teach prescription writing. Med Teach 2008; 30(7): 717-8.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

Nursing and Midwifery Students' Experiences in Efficiency of PowerPoint in Teaching

Mohsen Adib Hajbagheri

Abstract

Introduction: *Divergent results are reported from studies on PowerPoint exploitation in teaching. With regard to the existing conflicts, this study was conducted to investigate nursing and midwifery students' experiences and views concerning using PowerPoint by lecturers.*
Methods: *This qualitative study was performed using six individual interviews and two sessions of group discussion with the participation of 12 students in Kashan University of Medical Sciences. In each session, students described their experiences and views about the way teachers used PowerPoint and its impact on their learning. The interviews and discussions were recorded and transcribed, then analyzed using content analysis method.*
Results: *Two main categories emerged from data including "the nature of PowerPoint" and "PowerPoint application culture". The second category encompassed subcategories of "correct application", "incorrect application", and "consequences of incorrect application". Participants recognized PowerPoint as an educational instrument which could be used properly or improperly. Based on their viewpoints, "correct application" embraces purposeful usage of PowerPoint, integrated with other teaching methods which can lead to deep understanding of teaching content. In contrast, "incorrect application" entails rapidity in presentation, slide overuse and illustration of slides with improper structure and content, without considering students' learning. This method causes tiredness and distraction as well as inattention to lesson and lack of time for deliberation in students, and reduces their interaction with teacher.*
Conclusion: *Although proper and accurate application of PowerPoint may prove helpful in having attractive teaching and improving learning, its overuse and improper use by teachers causes the decrease in student's interaction with the teacher and consequently leads to student's aversion with this educational instrument.*

Keywords: Experiences, Students, Efficiency, PowerPoint, Teaching, Viewpoints.

Address:
(✉) Associate Professor, Department of Medical Surgical, School of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran. E-mail: adib1344@yahoo.com

Source: Iranian Journal of Medical Education 2010 Sum; 10(2): 111-122.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]